

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA PRAVOSODJE IN JAVNO UPRAVO

Župančičeva 3, 1000 Ljubljana

T: 01 369 52 00
F: 01 369 57 83
E: gp.mp@gov.si
www.mp.gov.si

Urad Vlade RS za komuniciranje
Gregorčičeva 25
1000 LJUBLJANA
E-pošta: gp.ukom@gov.si

Številka: 010-498/2010/2 (132101N)
Datum: 26. 11. 2012

Zadeva: **predlagam.vladi predlog 3709: Lopovi v zapor**
Zveza: vaš dopis, št. 092-375/2012/1 z dne 5.11. 2012

Spoštovani,

z dopisom z dne 5.11. 2012 ste nam poslali predlog, posredovan preko spletnega orodja predlagam.vladi.si "Lopovi v zapor". V predlogu tako piše, naj vlada »tudi brez dokazov zapre v zapor za minimalno dobo 5 let vse dosedanje člane uprav, člane nadzornih svetov bank NLB in NKBM in tudi vse dosedanje guvernerje banke Slovenije (tudi kakšen politik bi se našel)«. Na ta način, naj bi se »dokončno očistil sistem (vsaj delno), ki nas je pripeljal v takšno stanje države«.

V demokratično urejenih državah je kazensko procesno pravo zelo natančno razdelan sistem načel in pravil, ki je, poenostavljeno rečeno, namenjen zagotovitvi pravičnega in poštenega postopka, v katerem država obtožuje posameznika, da je prekršil temeljna pravna in moralna pravila družbenega sožitja (torej, da je storil kaznivo dejanje).

Domnevno storjeno kaznivo dejanje namreč predstavlja enkratni historični dogodek, ki ga ni mogoče ponoviti v »laboratorijskem okolju«, torej na način, ki je lasten npr. naravoslovnim zakonitostim. Zato je ugotavljanje resnice o tovrstnem preteklem dogodku lahko zgolj predmet dokaznega postopka, v katerem se naknadno poskuša rekonstruirati, kaj se je dejansko zgodilo (s pomočjo zaslišanja prič, ogleda kraja dejanja ipd.).

Pri samem postopku dokazovanja pa je seveda potrebno upoštevati, da v primeru obsodbe obdolženec utrpí zelo hude posledice (lahko ga npr. doleti večletna kazen zapora). Nadalje je potrebno upoštevati dejansko razmerje moči – na eni strani posameznik in na drugi strani država s svojim velikim aparatom, ki vključuje organe odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj in pregona.

Glede na navedeno je v modernem kazenskem postopku predvidenih več varovalk oziroma jamstev, ki poskušajo vzpostaviti približno enakost orožij, zagotoviti neodvisno in nepristransko obravnavo zadeve ter preprečiti krivično obsodbo nedolžnih ljudi. Poleg tega je v demokratičnem svetu soglasno sprejeto, da ni mogoče kar brez izvedenega kazenskega postopka pošiljati ljudi v zapor. Krivda mora biti namreč dokazana vsakemu obdolžencu posebej.¹ Prav tako ni mogoče kar začeti preiskovati vseh dosedanjih članov določenih vodstvenih organov ali institucij zgolj na podlagi pavšalnih obtožb, saj je predhodno potrebno izpolniti določen dokazni standard (obstajati morajo skratka razlogi za sum, da je bilo storjeno kaznivo dejanje).²

Vaš predlog je skratka v nasprotju z mnogimi določbami Ustave Republike Slovenije in drugih mednarodnih aktov, ki zavezujejo našo državo. Zgolj primeroma naštevamo nekatere ustavne določbe³:

- Slovenija je pravna država (2. člen Ustave RS)
- načelo delitve oblasti (drugi odstavek 3. člena Ustave RS)
- država na svojem ozemlju varuje človekove pravice in temeljne svoboščine (prvi odstavek 5. člen Ustave RS)
- zakoni in drugi predpisi morajo biti v skladu s splošno veljavnimi načeli mednarodnega prava in z mednarodnimi pogodbami, ki obvezujejo Slovenijo. Ratificirane in objavljene mednarodne pogodbe se uporabljajo neposredno (8. člen Ustave RS).
- enakost pred zakonom (14. člen Ustave RS)
- uresničevanje in omejevanje pravic (15. člen Ustave RS)
- varstvo osebne svobode (19. člen Ustave RS)
- varstvo človekove osebnosti in dostojanstva – tudi v kazenskem postopku (21. člen Ustave RS)
- enako varstvo pravic (22. člen Ustave RS)
- pravica do sodnega varstva (23. člen Ustave RS)
- pravica do pravnega sredstva (25. člen Ustave RS)
- domneva nedolžnosti (27. člen Ustave RS)
- načelo zakonitosti v kazenskem pravu (28. člen Ustave RS)
- pravna jamstva v kazenskem postopku (29. člen Ustave RS)

Podobne določbe vsebujejo tudi mednarodne pogodbe, ki zavezujejo Republiko Slovenijo. Tako npr. 1. člen Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin predpisuje obveznost spoštovanja človekovih pravic⁴, 6. člen EKČP določa pravico do poštenega sojenja itd.

Pri tem pa želimo poudariti, da veljavno kazensko pravo predvideva tudi ukrepe, usmerjene zoper tiste obsojence, ki so »s kaznivim dejanjem obogateli« (kazensko pravo torej ni namenjeno zgolj varovanju pravic obdolžencev).

Ob krivdi, ugotovljeni s pravnomočno sodno odločbo, je tako mogoč odvzem premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem ali zaradi njega (74. člen KZ-1). Načeloma se odvzame denar, dragocenosti in vsaka druga premoženjska korist, ki je bila pridobljena s kaznivim dejanjem ali zaradi njega, če to ni mogoče, se odvzame premoženje, ki ustreza premoženjski

¹ 24. člen Kazenskega zakonika, Uradni list RS, št. 55/08, 66/08 – popr., 39/09, 55/09 – odločba US, 56/11 – odločba US, 91/11; v nadaljevanju: KZ-1).

² Prvi odstavek 148. člena Zakona o kazenskem postopku (Uradni list RS, št. 32/12; ZKP-UPB8).

³ Ustava Republike Slovenije, Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04, 68/06 (v nadaljevanju Ustava RS).

⁴ Uradni list RS št. 33/94 – Mednarodne pogodbe, št. 7/94, Uradni list RS, št. 102/03 – Mednarodne pogodbe, št. 22/03, Uradni list RS, št. 49/05 – Mednarodne pogodbe, št. 7/05, Uradni list RS, št. 48/09 – Mednarodne pogodbe, št. 12/09 in Uradni list RS, št. 46/10 – Mednarodne pogodbe, št. 8/10 (EKČP).

koristi, če pa niti to ni mogoče, se osebi naloži, da mora plačati denarni znesek, ki ustreza tej premoženjski koristi (prvi in drugi odstavek 75. člena KZ-1).

Nadalje slovenski pravni red dopušča odvzem premoženja nezakonitega izvora (in tudi začasno zavarovanje in začasni odvzem takšnega premoženja).⁵ Postopek finančne preiskave po ZOPNI se izvede, če se v predkazenskem ali kazenskem postopku, ki teče zaradi kataloškega kaznivega dejanja, izkažejo razlogi za sum, da posamezne osebe razpolagajo s premoženjem nezakonitega izvora in njegova skupna vrednost presega 50.000 evrov. ZOPNI predvideva tudi obrnjeno dokazno breme (premoženje osumljenca, obdolženca, obsojenca ali zapustnika, glede katerega so podani razlogi za sum, da je storil kataloško kaznivo dejanje, je nezakonitega izvora, če ni dokazano, da je bilo pridobljeno iz njegovih zakonitih dohodkov oziroma na zakonit način – prvi odstavek 5. člena ZOPNI).

Nadalje opozarjamo, da je bilo v zadnjih letih v Republiki Sloveniji kar precej narejenega tudi na institucionalnem okviru, ki je potreben za boj z organiziranimi kriminalom in t.im. kriminalom belih ovratnikov. Posebni oddelki so se oblikovali oziroma se oblikujejo tako na ravni policije (Nacionalni preiskovalni urad), državnega tožilstva (Specializirano državno tožilstvo Republike Slovenije) kot tudi sodišč (specializirani oddelki za sojenje v zahtevnejših zadevah organiziranega in gospodarskega kriminala, terorizma, korupcijskih in drugih podobnih kaznivih dejanj). Vzpostavila naj bi se torej celotna t.im. veriga pravičnosti (ang. *Chain of Justice*).

Iz predloga sicer posredno sledi, da je cilj »dokončno očistiti sistem (vsaj delno), ki nas je pripeljal v takšno stanje države«. Kolikor je s tem mišljena tudi t.im. lustracija (»izločitev nasprotnikov demokracije z javnih položajev«), opozarjamo, da gre za precej zapleteno vprašanje, ki ga ni mogoče enostavno in enoznačno razrešiti. Tovrstni predlogi vsaj zaenkrat še niso uspeli postati del slovenske pravne ureditve, vsekakor pa je pri razglabljanju o njih potrebno upoštevati, da lahko povzročijo nove krivice. Manj pa so problematični, kolikor se nanašajo zgolj na prepoved opravljanja različnih funkcij, saj se tako poseže le v privilegije ne pa v človekove pravice posameznika.⁶

Glede na navedeno, ocenjujemo, da je predlog nesprejemljiv in da je slovenska pravna ureditev kazenskega postopka in kazenskega materialnega prava ustrezna.

S spoštovanjem.

Andreja LANG
v.d. generalne direktorice

⁵ Zakon o odvzemu premoženja nezakonitega izvora (Uradni list RS, št. 91/1; ZOPNI).

⁶ Več o tem: Zidar Andraž, Lustracija: izločitev nasprotnikov demokracije z javnih položajev, Ljubljana, Nova Revija, 1996.